

Ponešto o medijaciji

Autori

Milan Tešić

Ivana Stanković

24.11.2005. Beograd

Uvod

Autori ovoga rada su se vodili idejom konciznosti i jednostavnosti, cilj nam je bio da objasnimo šta je to **medijacija**, i u kojim se sferama društva ona primenjuje. Pored ovoga imali smo ideju da vi kao čitalac ne potrošite više od 7 minuta svoga vremena uz ovaj rad, a da ipak dobijete jasniju sliku o tome šta je medijacija i gde se sve može koristiti tj. želimo da ovaj rad tretirate kao jednu odrednicu unutar neke enciklopedije ili nekog rečnika iz kojeg dobijate osnovne podatke i smernice za dalja istraživanja.

U prvom delu rada naći će se određenje samog pojma i modela medijacije, a u drugom delu rada će biti prikazane oblasti društvenog života gde se medijacija upotrebljava. Potrudili smo se da damo listu web sajtova i elektronskih publikacija koje se opširnije bave samom medijacijom u različitim područjima. Ograničili smo se na dokumenta¹ koja su pisana ili srpskim ili hrvatskim ili bošnjačkim jezikom.

Autori

¹Za web sajtove i elektronske publikacije koristitićemo termin dokument.

1. Određenje pojma medijacija

Medijacija (lat. *Mediare – posredovati*) ili *posredovanje* je alternativni način rešavanja konflikta koji se obavlja posredovanjem treće, neutralne strane u konfliktu sa ciljem da se postigne zajedničko rešenje koje bi bilo prihvaćeno od svih sukobljenih strana. Osobe koje posreduju u sukobu nazivaju se medijatori / ke. Medijacija stupa na scenu kada konflikt između zavađenih strana toliko naraste da sukobljene strane nisu sposobne da ga razreše samostalno, već je potrebno da se uključi neko treći. Medijacija se zasniva na pronalaženju rešenja prihvatljivog za sve strane, usmeravanjem na interese (potrebe) sukobljenih strana.

Polazna osnova je da će konflikt biti rešen lakše i uz manje odricanja ako se u prvi plan stave interesi (potrebe) strana u konfliktu, a ne pitanja moći ili prava, odnosno konkretni ciljevi. Uloga medijatora / ke nije u tome da ponudi ili nametne rešenja već da otvori komunikaciju između sukobljenih strana i da im pomogne u preispitivanju njihovih ideje koje vode ka rešavanju konflikta, a koje bi bile prihvatljive svim stranama u sukobu.

Medijacija obezbeđuje sigurno mesto, koje stranama u sukobu omogućava da iskažu svoje potrebe i osećanja, da ispitaju svoje sumnje i dileme, da konstruktivno razgovaraju, da razmene ideje i mišljenja, da razvijaju i definišu sporazume, da isprobaju rešenja i ukoliko ona ne funkcionišu poprave ih. Osobe koje učestvuju u procesu medijacije iz njega izlaze osnažene, s tim što neposredno učestvovanje u iznalaženju rešenja povećava predanost ispunjenju postignutog sporazuma.

Osnovni uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi se ušlo u proces medijacije su:

1. Spremnost i saglasnost da sukobljene strane u proces ulaze dobrovoljno i bez pritiska.
2. Sve strane u sukobu su saglasne sa tim ko će biti medijator / ka.
3. Proces mora biti nepristrasan, tj. medijator / ka ne sme držati stranu nikome od sukobljenih.
4. Proces mora biti poverljiv i siguran (podrazumeva fizičku i emocionalnu sigurnost svih strana tokom medijacije).
5. Proces se mora jasno definisati (pravi se dogovor ko, kako i kada izlaže svoje stavove).
6. Proces se mora voditi (medijator / ka).
7. Proces je fleksibilan (omogućava nam da se bavimo različitim problemima).

Postoji nekoliko modela procesa medijacije:

1. **Licem u lice medijacija (Face to face)** – podrazumeva da strane sednu za sto baš “licem u lice” ; teren na kome se proces odvija mora da bude neutralan, proces se odvija tako što obe strane iznesu svoje stavove bez prekidanja i upadica, da bi ih posle toga medijator podstakao da uđu u dijalog.
2. **Šatl medijacija (Shuttle mediation)** – Šatl medijacija se preuzima kada sukobljene strane se ne osećaju dobro kada su zajedno ili kada nije moment za direktan susret strana u konfliktu, za to su potreban uglavnm tri ili više medijatora/ ke. Dva medijatora su raspoređena kod svake od strana u konfliktu dok treći leti kao šatl od jednih do drugih i prenosi informacije od značaja.

2. Oblasti društvenog života gde se upotrebljava medijacija

Pristup konfliktu putem medijacije je raširen više nego što se misli. Kod sukoba u porodici ili braku imamo brakorazvodnu medijaciju ili medijaciju nasleđa , u oblasti kriminalističkog prava nalazimo medijaciju žrtva - počnilac, na lokalnom nivou ćemo naći “okrugle stolove”, u školama programe “Učenik - konflikt” i sl. Osim ovoga možemo u širem smislu govoriti i o interkulturalnoj, međunarodnoj ili etničkoj medijaciji kao nešto širim i komplikovanijim procesima. Dakle , neka uslovna podela upotrebe medijacije u društvu je:

1. U okviru pravosudnog sistema
2. U privredi
3. Kulturalna medijacija
4. Vršnjačka medijacija

2. 1. Medijacija u okviru pravosudnog sistema

Uvođenje medijacije u sudski sistem ima za cilj da poveća fleksibilnost u tretmanu konflikta kroz mogućnost intervencije u raznim fazama sukoba, nasuprot klasičnim pristupima u sudskoj proceduri, koji uvek dolaze posle eskalacije sukoba. Medijacija može da deluje i preventivno i reparativno, tako što zainteresovanim stranama omogućava da samostalno zatraže proces medijacije, pre nego što konflikt eskalira do stepena da su se stranke obratile sudu, a reparativno kada sukob dospe u fazu koja je ostavila posledice na obe strane, kada su se one već obratile sudskoj instanci radi donošenja odluke².

2. 2. Primena medijacije u privredi

Kada se misli na medijaciju u privredi, možemo govoriti o internoj medijaciji tj. medijaciji unutar samog preduzeća gde menadžer dobija jednu novu ulogu kada zbog konfliktnih situacija nastanu poteškoće u oblastima organizacije, personala ili finansija. Pomoću objektivne analize i koncentracije na interese (osnova medijacije) koji čine suštinu problema, otvaraju se nove produktivne mogućnosti za delovanje, pa samim tim i područja višestrukog uticaja:

- za razrešavanje konfliktnih situacija u timu, organizaciji ili oblasti finansija
- za rešavanje konflikata koji nastaju prilikom preuzimanja ili fuzioniranja firmi i otklanjanje teškoća prilikom njihovog nasleđivanja

Svi ovi problemi uspešno se mogu otkloniti korišćenjem osnovnih postulata medijacije.

2. 3 Kulturalna medijacija

Fenomen imigracije pretvorio je mnoge zemlje u multikulturalne, pa u njima zajedno žive ljudi koji govore različite jezike, i pripadaju različitim kulturama i religijama. Upoznati "drugog", upoznati njegovu istorijsku realnost, kulturu i religiju, sigurno je jedan od osnovnih elemenata za miran, zajednički život. Danas, više nego ikada ranije, prilazi se traženju najboljih načina da se upoznaju "drugi", s ciljem međusobnog poštovanja i cenjenja kulturalnih i religioznih nejednakosti. Samo na ovaj

² Zanimljiv je podatak da je u Drugom opštinskom sudu od oktobra prošle godine (2004) uspešno rešeno 86 odsto sporova upućenih na medijaciju. Njihova ukupna vrednost bila je 1,2 miliona evra.

način mogu se shvatiti recipročne različitosti i otkloniti strahovi i predrasude, koji mogu dovesti do diskriminacije, ksenofobije itd. Ovo je jedini pravi put kojim se može doći do jedne demokratske, uredne i pozitivne društvene zajednice.

2. 4. Vršnjačka medijacija

Vršnjačka medijacija je proces u kome sami učenici uzimaju ulogu medijatora. Naime, određeni učenici se obučavaju za primenu medijacionih veština kojima mogu uspešno da posreduju u sukobima koji se javljaju kako u njihovoj školskoj tako i u njihovoj široj sredini (konflikti između njihovih vršnjaka, sukobi na relaciji učenik - nastavnik ili učenik – roditelj). Dosadašnja iskustva su pokazala da mlade osobe mogu da budu vrlo produktivni posrednici u sukobu

Ovakav način okončavanja spornih odnosa ima mnogobrojne pozitivne efekte. Medijacijom se stvara kultura razrešenja problema na miran način, a ne podržavaju se konflikti. Ljudi se uče toleranciji i sporazumnom rešavanju problema, a naša želja je da u takvoj zajednici živimo.

Web sajtovi i elektronske publikacije koje smo mi koristili i koje preporučujemo Vama da koristite,

1. Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek
<http://www.centar-za-mir.hr/publikacije.php>
2. Education Server D@dalos
<http://www.dadalos.org/>
3. Pravni informator
<http://www.informator.co.yu>
4. Prvi opštinski sud u Beogradu (tekst Zakona i pravilnici)
<http://www.prvisud.com/medijacija>
5. Društvo sudija Srbije
<http://www.sudije.org.yu>
6. Pedagosko društvo Srbije
<http://www.pedagog.org.yu>